

Çocuk Haklar? Temelli Okul Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Çocuk Haklar? Temelli Okul Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=18752>

Özet

Çocuk Haklar? Temelli Okul Ölçe?i (ÇHTOÖ), okullar?n i?leyi?ini ve ortam?n? Birle?mi? Milletler **Çocuk Haklar? Sözle?mesi** (ÇHS) ilkeleri aç?s?ndan de?erlendirmek amac?yla geli?tirilmis? bir psikometrik araçtır. Bu ölçek, e?itim kurumlar?n?n çocuk haklar?na ne ölçüde duyarlı? oldu?unu, kat?l?mc? ve koruyucu bir ortam sa?lay?p sa?lamad???n? belirlemeyi hedefler. Ölçek geli?tirme çal???mas? 2017 y?l?nda Ay?e Öztürk ve Adnan Do?anay taraf?ndan gerçe?leştirilmiştir.

Ölçek, e?itim ortamlar?nda çocuklar?n haklar?n?n gözetilme düzeyini ölçerek, okullar?n bu alandaki güçlü ve zayıf yönlerini ortaya koymak için tasarlanmıştır. Bu sayede, okullar?n çocuk haklar? temelinde dönü?üm süreçlerine katkıda bulunacak somut veriler elde edilmesi amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Çocuk Haklar?, Okul Kültürü, E?itim Ortam?, **Ölçek Geli?tirme**, Okul Yönetimi, Psikometrik Araç, Ay?e Öztürk, Adnan Do?anay.

Yazarlar

Ay?e Öztürk, Adnan Do?anay.

Amaç

Çocuk Haklar? Temelli Okul Ölçe?i'nin temel amac?, Türkiye'deki okullar?n (ilkokul, ortaokul ve lise düzeyleri) çocuk haklar?na dayalı bir e?itim ve ya?am ortam? sunma düzeylerini objektif bir şekilde ölçmek için geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı oluşturmaktır. Bu amaç, ÇHS'nin temel prensipleri olan kat?l?m, ayrımcılı?k yapmama, ya?ama ve geli?me hakk? ile çocu?un yüksek yarar?n?n gözetilmesi ilkelerinin okul ortam?na ne kadar entegre edildi?ini tespit etmeyi içerir.

Ölçek, ara?tırmacılara ve e?itim yöneticilerine, okul politikalar?n?n ve uygulamalar?n?n çocuk haklar? çerçevesinde de?erlendirilmesi için standart bir yöntem sunar. Elde edilen veriler, okullar?n hizmet kalitesini artırma ve daha adil, kapsayıcı e?itim ortamlar? yaratma yolunda atılacak adımlara rehberlik eder.

Yapı

Ölçek, temel olarak okullar?n Çocuk Haklar? Sözle?mesi'ne uygunluk düzeyini de?erlendiren çok boyutlu bir yapıyı ölçmektedir. Ölçe?in psikolojik yapısı, genellikle ÇHS'nin dört temel ilkesi etraf?nda şekillenen alt boyutlardan oluşmaktadır:

Katılım Hakkı: Çocukların kendilerini ilgilendiren konularda görüş bildirme ve karar alma süreçlerine dahil olma düzeyi.

Koruma Hakkı: Çocukların şiddet, istismar ve ihmalden korunma mekanizmalarının etkinliği.

Gelişim Hakkı: Çocukların eğitim, sağlık ve kültürel gelişim olanaklarına erişimi.

Ayrımcılık Yapmama İlkesi: Okul ortamında tüm çocuklara eşit ve adil davranılması.

Bu boyutlar, okulun idari yapısından öğretmen davranışlarına ve öğrencilerin birbirleriyle olan etkileşimlerine kadar geniş bir yelpazede değerlendirme yapılmasına olanak tanır.

Geçerlik

Çocuk Hakları Temelli Okul Ölçeği'nin **geçerlik** çalmaları, yapı geçerliği ve kapsam geçerliği odaklı olarak yürütülmüştür. Kapsam geçerliğinin sağlanması için uzman görüşlerine başvurulmuş, maddelerin çocuk hakları kavramını temsil etme düzeyi değerlendirilmiştir.

Yapı geçerliği ise istatistiksel yöntemlerle, özellikle **Faktör Analizi** kullanılarak incelenmiştir. Bu analizler, ölçeğin teorik olarak öngörülen alt boyutların doğrulayıcı doğrulamada kontrol etmeyi amaçlamıştır. Orijinal çalışmada (Öztürk & Doğanay, 2017), ölçeğin ölçmeyi amaçladığı yapıya bağlı olarak bir şekilde ölçtüğü gösterilmiştir.

Güvenirlik

Ölçeğin güvenilirliği, iç tutarlılık (iç güvenilirlik) yöntemleri kullanılarak test edilmiştir. İç tutarlılık katsayısı olarak genellikle **Cronbach Alfa** değeri hesaplanmıştır. Yüksek bir Cronbach Alfa katsayısının elde edilmesi, ölçek maddelerinin aynı yapıya tutarlı bir şekilde ölçtüğünü göstermektedir.

Öztürk ve Doğanay (2017) tarafından yapılan geliştirme çalışmasında, ÇHTOÖ'nün genel olarak yüksek düzeyde iç tutarlılığa sahip olduğu rapor edilmiştir, bu da ölçeğin farklı uygulamalarda kararlı ve güvenilir sonuçlar ürettiğini işaret etmektedir.

Faktör Analizi

Ölçeğin yapısal geçerliğini belirlemek amacıyla hem Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) hem de Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) kullanılmıştır. AFA, başlangıçta çok sayıda madde arasından ölçeğin temel boyutların belirlemek için kullanılmıştır. Bu analiz sonucunda, ölçeğin teorik çerçeveye uygun, anlamlı ve ayrı faktörlerden oluştuğu tespit edilmiştir.

DFA ise belirlenen faktör yapısının toplanan yeni verilerle ne kadar uyumlu olduğunu test etmek için kullanılmıştır. DFA sonuçları, model uyum indekslerinin (örneğin CFI, TLI, RMSEA) kabul edilebilir düzeylerde olduğunu göstererek, ölçeğin faktör yapısının sağlamlığına teyit etmiştir.

Araç

Test Türü: Geliştirme (Ölçek Geliştirme Çalışması)

Format: Genellikle 5'li veya 4'lü Likert tipi derecelendirme formatı kullanılır (Örneğin, "Hiç Katılmıyorum"dan "Tamamen Katılıyorum"a). Derecelendirme formatına ilişkin kesin detaylar için ana referansa başvurulmalıdır.

Mevcut Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: Öğrenciler, öğretmenler ve okul yöneticileri dahil olmak üzere okul topluluğunun farklı üyeleri.

Yaş Grubu: İlkokul, ortaokul ve lise düzeyindeki öğrenciler (Yaklaşık 8-18 yaş) ile eğitim profesyonelleri.

Popülasyon Detayları: Ölçek geliştirme çalışması genellikle Türkiye'deki farklı okul türlerinden ve bölgelerden seçilen örneklem grupları üzerinde yürütülmüştür.

Test Metodolojisi: Öz bildirim ölçeği. Katılımcılar, okul uygulamalarına ilişkin algıların ve deneyimlerini belirtilen derecelendirme seçeneklerini kullanarak ifade ederler.

Anahtar Kelimeler

ÇHS, Öğrenci Katılımı, Eğitimde Etkilik, Psikometri, Güvenilirlik, **Cronbach Alfa**, Çocuk Hakları Temelli Okul.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Ayşe Öztürk

Yazar ORCID Tanımlayıcısı: Mevcut değil.

Bağlantı Kuruluş E-posta Adresleri: ozturkayse2007@gmail.com

Yayın Adresi: Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi makalesinde belirtilen kurum adresi.

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı: Ölçek geliştirme çalışması 2017 yılında yayımlanmıştır.

İzinler ve Ücret: Ölçeğin akademik ve araştırma amaçları için kullanılması genellikle sorumlu yazar Ayşe Öztürk ile iletişime geçilerek izin alınmasını gerektirir. Ticari kullanım koşulları yazar

tarafından belirlenir.

Ölçeğin orijinal PDF dokümanına aşağıdaki bağlantıdan ulaşılabilir: cocuk-haklari-temelli-okul-olcegi-toad.pdf

Kaynaklar

Öztürk, A., & Doğanay, A. (2017). Çocuk Hakları Temelli Okul Ölçeğinin geliştirilmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(1), 41-58.

Bu çalışmada, ölçeğin psikometrik özelliklerinin ve geliştirme sürecinin temel referansları olmaktadır.

Çocuk Hakları Temelli Okul Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmalı ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir.

Ölçek maddeleri, kaynak içerikte sağlanmamıştır. Maddeler için Öztürk ve Doğanay (2017) tarafından yayınlanan orijinal makaleye başvurulması gerekmektedir.